

مرکز مدیریت حوزههای علمیه قم حوزه علمیه الزهرا (سلام الله علیها) شیراز سطح۲

موضوع:

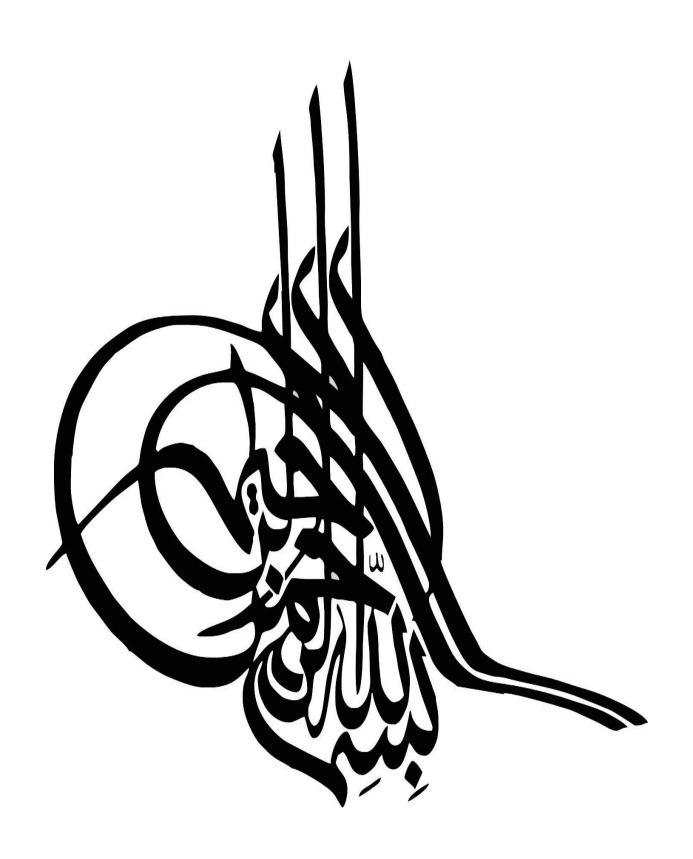
جایگاه بازی در تعالیم اسلامی

استاد راهنما:

سرکار خانم رضوی

تهیه و تنظیم:

فاطمه فرماني

مركز مديريت حوزههاى علميه قم حوزه علميه الزهرا (سلام الله عليها) شيراز سطح ٢

موضوع:

جایگاه بازی در تعالیم اسلامی

استاد راهنما:

سرکار خانم رضوی

تهیه و تنظیم:

فاطمه فرماني

پاییز ۹۱

چکیده

بازی، هر کاری است که مایه سرگرمی باشد. در صورتی که بازی هدفمند باشد می تواند مفید واقع شود اما اگر بدون نظارت و بی هدف باشد آثار نامطلوبی به دنبال دارد.

اسلام به بازی اهمیت فراوانی داده است و آن را یکی از نیازهای اساسی دوران کودکی میداند. اهمیت این موضوع به قدری است که در سیره ی تربیتی اهل بیت (علیهم السلام) نیز مشاهده می شود به بازی کودکان احترام می گذاشتند و گاهی خود بزرگواران نیز در بازی کودکان شرکت می کردند.

بازی اگر کنترل شده و هدفمند باشد سبب رشد اجتماع، رشد اخلاقی، رشد دینی و... میشود. همچنین می توان احکام و معارف اسلامی و بسیاری از مسائل اخلاقی و قوانینی اجتماعی را در غالب بازی به کودک آموزش داد.

البته در این امر مهم والدین نقش به سزایی دارند. از جمله وظایف والدین در اینباره فراهم آوردن زمینه مناسب برای بازی، همبازی شدن با کودک و قرار دادن مکان مناسبی برای اسباب بازیهای وی است. همچنین قضاوت سنجیده به هنگام مشاجره بین کودکان نیز از جمله وظایف والدین در مورد بازی کودکان است.

والدین نباید فراموش کنند که تهیه اسباب بازی در حد تعادل برای کودکان لازم و ضروری است. والدین باید اسباب بازیهایی را انتخاب کنند که متناسب با سن کودک باشد، ساده و متنوع باشد و از نظر اقتصادی نیز به صرفه باشد.

کلید واژگان: بازی، اسباب بازی، کودک، اسلام.

فهرست مطالب

سفحه	موضوع
1	مقدمه
۲	مفهوم شناسی بازی
۲	اهمیت و ضرورت بازی
٣	کارکردهای بازی مناسب از دیدگاه اسلام
٣	۱. رشد دینی
۴	٢. رشد اخلاقي
۴	٣. رشد اجتماعی
۴	۴. رشد شخصیت
۵	جایگاه و وظایف والدین در مورد بازی
۵	۱. جایگاه والدین در مورد بازی
۶	۲. وظایف والدین در زمینهی بازی
۶	۲.۱. فراهم کردن زمینهی مناسب بازی
۶	۲.۲. همبازی شدن با کودک
٨	۲.۳ در نظر گرفتن مکان مناسب برای بازی
٨	۲.۴ حل و فصل مشاجرههای کودکان

ضرورت و ویژگیهای اسباب بازی

۳. ضرورت تهیه اسباب بازی برای کودکان

کودک برای بازی کردن نیاز به اسباب بازی دارد. اسباب بازی موجب رشد ذهن و فکر کودک می شود. تحقیقات نشان می دهد کودکانی که بخاطر فقر خانواده از اسباببازی استفاده نمی کنند از نظر ضریب هوشی پایین تر از کودکانی هستند که با اسباببازی، بازی می کنند. بنابر این تهیه اسباب بازی برای کودکان ضرورت دارد.

۴. ویژگیهای اسباببازی خوب

اسباب بازی خوب دارای ویژگیهایی است که در ذیل به برخی از آنها اشاره می شود:

۴.۱. متناسب بودن با سن کودک

اسباببازی باید از نظر وزن، اندازه، شکل و... با ویژگیهای فیزیکی سن، کودک سازگار باشد؛ یعنی والدین باید به رشد فیزیکی کودک توجه داشته باشند. همچنین بین اسباببازی و توانایی ذهنی کودک هماهنگی وجود داشته باشد. ۲۶

۴.۲. ساده بودن اسباببازی

ویژگی بسیار مهم دیگر، ساده بودن اسباببازی است. هرچه اسباببازی ساده تر باشد، تحرک ذهنی و ابتکاری کودک در مورد آن بیش تر خواهد بود. برای آن که اسباببازی ارزش روانشناختی داشته باشد، باید از قطعات ساده و متنوعی تشکیل شده باشد تا کودک بتواند آن را دست کاری کند. اسباببازی خودکار و مکانیکی، فرصت رشد و خلاقیت را از کودک می گیرد.

۴.۳. اقتصادی بودن اسباببازی

یکی دیگر از ویژگیهای اسباببازی، اقتصادی بودن آن است. اسباببازیهای گرانقیمت موجب حساسیت والدین نسبت به آن میشود و کودک را از بازی با آن محروم میکنند. اگر اسباببازی ارزان قیمت باشد خراب کردن آن توسط کودک زیان اقتصادی چندانی به خانواده نمیزند و کودک میتواند آزادانه با آن بازی کند.

نتيجهگيري

پس از بررسی مفهوم بازی دانسته شد هر کاری که مایه ی سرگرمی باشد بازی نامیده می شود. بازی اگر هدفمند و همراه با برنامهریزی باشد می تواند در رشد دینی، اخلاقی، اجتماعی، فکری و سکودک مؤثر باشد. اما اگر بازی کنترل نشود و بدون برنامهریزی باشد آثار مخرب فراوانی به همراه خواهد داشت.

بازی، نیاز طبیعی کودک است. در قرآن نیز به این موضوع اشاره شده است. در سیرهی تربیتی اهل بیت(علیهم السلام) نیز ملاحضه میشود که به این نیاز کودک احترام گذاشتهاند و والدین را سفارش به آزاد گذاشتن کودکان برای بازی کردهاند. بازی یکی از نشانههای سلامت کودکان است. بنابراین نباید آنها را از بازی کردن منع کرد.

بازی، مهمترین و مؤثرترین راه آموزش به کودکان است. از اینرو، میتوان با برنامهریزی هدفمند از بازی برای آموزش بسیاری از مفاهیم دینی، اخلاقی، رفتاری، اجتماعی و یاری جست. اهل بیت(علیهم السلام) نیز از طریق بازی بسیاری ازمسائل اعتقادی رابه کودکان آموزش میدادند.

والدین وظایف مهمی درباره ی بازی کودکان به عهده دارند. از جمله اینکه زمینه ی مناسب برای بازی کودک فراهم کنند، با کودکان همبازی شوند، جایگاه مناسبی برای اسباببازی کودکان فراهم کنند، مشاجراتی که در حین بازی بین کودکان به وجود می آید را حل و فصل کنند و ... در سیره اهل بیت (علیهم السلام) نیز ملاحظه می شود که به همبازی شدن با کودکان بسیار سفارش شده است و گاهی خود ایشان نیز با کودکان همبازی می شدند.

اسباببازی در رشد فکر و ذهن کودک مؤثر است. بنابراین تهیه اسباببازی در حد تعادل برای کودکان ضروری است.

اسباببازی خوب دارای ویژگیهایی است. از جمله: متناسب بودن با سن کودک، ساده بودن، و اقتصادی بودن آن.

یی نوشت

- ۱. مصطفی حسینی دشتی، معارف و معاریف، تهران، مؤسسه فرهنگی آرایه، ۱۳۸۵، ج۲، ص۲۸.
  - ۲. راغب اصفهانی، مفردات الفاظ قرآن، قم، شریعت، ۱۴۲۳ه.ق، ص۷۴۱.
  - ۳. داوود حسینی، روابط سالم در خانواده، قم، بوستان کتاب، ۱۳۸۷، ص۹۱.
    - ۴. سوره يوسف، آيه ۱۲.
    - ۵. داوود حسینی، همان، ص۹۲.
      - ۶. همانجا.
    - ۷. مهدی نیکخو، گلبرگ زندگی، قم، بوستان کتاب، ۱۳۸۷، ص۱۷۵.
- ۸. اسماعیل بیابانگرد، راهنمای والدین و معلمان در تربیت و آموزش کودکان، تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۸۱، ص۱۵۱.
  - ۹. داوود حسینی، همان، ص۹۳.
  - ۱۰. اسماعیل بیابانگرد، همان، ص۱۵۰.
  - ۱۱. ابراهیم امینی، تربیت، قم، بوستان کتاب، ۱۳۸۷، ص۱۲۰.
  - ۱۲. محمد حسین پور علویه، نقش مادران در تربیت فرزندان، قم، جوانان موفق، ۱۳۸۸، ص۶۰.
    - ۱۳. محمود ارگانی بهبهانی حائری، تربیت فرزند در اسلام، قم، پیام مهدی، ۱۳۷۹، ص۷۳.
      - ۱۴. محمد صادق شجاعی، بازی کودک در اسلام، قم، بوستان کتاب، ۱۳۸۷، ص۳۰.
        - ۱۵. مهدی نیکخو، همان، ص ۱۷۵.
          - ۱۶. داود حسینی، همان، ص۹۳.
- ۱۷. محمد شفیعی مازندرانی، وظایف تربیتی خانواده از دیدگاه تربیت و روانشناسی اسلامی، تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۸۹، ص۹۱.
  - ۱۸. محمد حسین پور علویه، همان، ص۶۱.
- ۱۹. محمد جواد مروجی طبسی، حقوق فرزندان در مکتب اهل بیت، قم، بوستان کتاب، ۱۳۸۸، ص ۷۴.
  - ۲۰. محمد صادق شجاعی، همان، ص ۴۱.
  - ۲۱. محمد جواد مروجی، همان، س۷۴.
  - ۲۲. مصطفی وجدانی، حدیث تربیت کودک، تهران، پیام آزادی، ۱۳۷۸، ص۲۲.
    - ۲۳. همانجا.
    - ۲۴. محمد صادق شجاعی، همان، ص۴۰.
      - ۲۵. همان، ص۶۲.

۲۶. همان، ص۷۱.

۲۷. همان، ص۷۲.

فهرست منابع

- * قرآن كريم.
- ۱. ارگانی بهبهانی حائری، محمود، تربیت فرزند در اسلام، قم، پیام مهدی، ۱۳۷۹.
  - 7. اصفهانی، راغب، مفردات الفاظ قرآن، قم، شریعت، ۱۴۲۳ه.ق.
    - ۳. امینی، ابراهیم، تربیت، قم، بوستان کتاب، ۱۳۸۷.
- بیابان گرد، اسماعیل، راهنمای والدین و معلمان در تربیت و آموزش کودکان، تهران،
  دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۸۱.
  - ۵. پور علویه، محمد حسین، نقش مادران در تربیت فرزندان، قم، جوانان موفق، ۱۳۸۸.
    - ۶. حسینی، داوود، روابط سالم در خانواده، قم، بوستان کتاب، ۱۳۸۷.
    - ۷. حسینی دشتی، مصطفی، معارف و معاریف، تهران، مؤسسه فرهنگی آرایه، ۱۳۸۵.
      - ۸. شجاعی، محمد صادق، **بازی کودک در اسلام**، قم، بوستان کتاب، ۱۳۸۷.
- ۹. شفیعی مازندرانی، محمد، وظایف تربیتی خانواده از دیدگاه تربیت و روانشناسی
  ۱۳۸۹. اسلامی، تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۸۹.
- ۱۰. مروجی طبسی، محمد جواد، حقوق فرزندان در مکتب اهل بیت، قم، بوستان کتاب، ۱۳۸۸.
  - ۱۱. نیکخو، مهدی، **گلبرگ زندگی**، قم، بوستان کتاب، ۱۳۸۷.
  - ۱۲. وجدانی، مصطفی، حدیث تربیت کودک، تهران، پیام آزادی، ۱۳۷۸.